

KONFERENCIJA

Unapređenje uslova rada sakupljača sekundarnih sirovina

EU Info centar | Podgorica | 26.09.2017.

Zapisnik

Konferencija povodom realizacije projekta Waste no chance – Unapređenje zapošljivosti i radnih prava Roma sakupljača sekundarnih sirovina! je održana u EU Info centru, u Podgorici, 26.09.2017.

Konferenciju je vodila Dijana Uljarević Božanović, koja je na samom početku pozdravila prisutne i najavila izlaganja panelista i diskusiju predstavnika radnika, relevantnih ministarstava, lokalnih uprava, studenata, aktivista i organizacija civilnog sektora, te pitanja predstavnika medija.

Konferencija je nastavljena uvodnim izlaganjima izvršnog direktora NVO Mladi Romi Samira Jahe, programskog menadžera u Delegaciji Evropske Unije Romana Boitarda i pravne savjetnice Unije Slobodnih Sindikata Crne Gore Ivane Mihajlović.

Samir Jaha je pozdravio prisutne i osvrnuo se na saradnju sa USSCG kao i podršku Delegacije Evropske Unije. On je prisutnima predstavio ukratko aktivnosti organizacije i predstavio više detalja o samom projektu, ciljevima, aktivnostima, očekivanim rezultatima. Informisao je prisutne da je u toku javni poziv za prijavljivanje kandidata koji će biti uključeni u projekat i predočio koje sve obuke predstoje odabranoj grupi sakupljača i koji su to benefiti po samu ciljnu grupu ali i društvo u cjelini.

Predstavnik Delegacije Evropske Unije je napomenuo da su Romi najugroženija manjinska grupa ne samo u Crnoj Gori već i u regionu i pozdravio je napore i ideje koje civilni sektor ulaže u poboljšanje situacije za ovu populaciju. Rekao je da je potrebno posvetiti posebnu pažnju ovom projektu i kroz njegovu implementaciju identifikovati pozitivne ishode koji će biti korišćeni u budućim projektima kao primjer dobre prakse. Posebno je naglasio i značaj obuka koje će biti pružene ciljnoj grupi, prije svega znanja o bezbjednosti na radu koju vidi kao posebnu dimenziju kojoj se mora posvetiti pažnja.

Ivana Mihajlović se u svom izlaganju osvrnula na dosadašnju saradnju sa NVO Mladi Romi i iskustva iz projekta Jačanje javnog aktivizma Roma. Istakla je značaj zaštite radnih prava, bezbjednosti na radu, podrške osnaživanju ciljne grupe da istraje u obukama i treninzima i da kroz sindikalno organizovanje kao institucionalni mehanizam radi na unapređenju svog položaja i poboljšanju situacije.

Drugi Panel je bio posvećen temi **zapošljavanja, zaštite na radu i sindikalnog udruživanja zaposlenih**. Dijana Uljarević Božanović je napomenula da Crna Gora do sada nije prepoznala mogućnost zakonitog zapošljavanja i zarade za mnoge ljude koji se bave sakupljanjem otpada, odnosno pojedinačnih sakupljača otpada. Navela je da prema nalazima NVO Mladi Romi, gotovo 75% svih Roma sposobnih da rade u Crnoj Gori, koje čini oko 3000 ljudi, zarađuju od sakupljanja otpada. U ovom dijelu konferencije prisutni su imali priliku da čuju izlaganja Nevene Šuković, Samostalne savjetnice za profesionalnu rehabilitaciju Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Ljiljane Garić predstavnice Centra za stručno obrazovanje i Klause Mocka regionalnog koordinatara za Srbiju i Crnu Goru pri njemačkoj organizaciji HELP. Tom prilikom dat je osvrt na neke od osnovnih kategorija koje treba da urede ovu oblast kako bi se

postigao efekat struktuiranog pristupa radnom angažovanju lica koja se bave sakupljanjem sekundarnih sirovina.

Nevena Šuković je na početku kazala da je po evidencijama Zavoda za zapošljavanje Crne Gore trenutno 1800 nezaposlenih pripadnika romske i egipćanske populacije. Kako bi se od tog ukupnog broja izdvojio broj aktivnih tražioca zaposlenja, ZZZCG trenutno sprovodi proces usaglašavanja evidencija. Naime, evidencije ZZZCG će biti usaglašene sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju i na taj način će na evidenciji ZZZCG biti samo ona lica koja aktivno traže zaposlenje, žele da učestvuju u programima, mjerama i aktivnostima koje Zavod organizuje. U tu svrhu se pri područnim biroima rada svakodnevno vrše intervjui sa svim nezaposlenim licima. Ona je istakla da najveći udio u nezaposlenim licima iz romske i egipćanske zajednice imaju lica bez zanimanja i stručne spreme, pri čemu je oko 50% njih bez školske spreme, dok svega oko 20% njih ima završenu osnovnu školu. Osim lošeg obrazovnog statusa, dodatna poteškoća za uključivanje u mjere ZZZCG je i zavisnost ove populacije od socijalnih primanja, pri čemu se često dešava da se ponuđeni formalni programi javnog rada odbiju jer su kratkoročni i da se lica češće oslanjaju na socijalnu pomoć koja je trajnijeg karaktera a ostavlja i prostor za angažman u sivoj ekonomiji. Kao značajan mehanizam za zapošljavanje RE populacije istakla je Uredbu o subvencioniranju za poslodavce. Izrazila je nadu da će se Uredba produžiti i na period nakon 2017 godine jer se po njenom mišljenju pokazala kao važna motivacija za poslodavce u procesu zapošljavanja RE populacije.

Predstavnica Centra za stručno obrazovanje Ljiljana Garić je prezentovala proces kreiranja programe stručnog obrazovanja i osposobljavanja za obavljanje stručnih poslova različitih nivoa složenosti, proceduru definisanja kvalifikacije nivoa obrazovanja, stručne kvalifikacije, te drugih kvalifikacija. Takođe, predstavila je propisane korake pri uvođenju standarda zanimanja za sakupljače sekundarnih sirovina i pojasnila procedure koje se moraju ispoštovati u tom procesu. Iskazala je zadovoljstvo činjenicom da je ova tematika tretirana projektom kao i spremnost Centra za stručno obrazovanje da saraduje sa organizacijom u izradi okvira kvalifikacije. U tom dijelu je posebno naznačila značaj validnosti javne isprave koju korisnici projekta mogu dobiti ukoliko se treninzi kroz koje budu prolazili organizuju u saradnji sa Centrom i u skladu sa definisanim procedurama. To će pružiti korisnicima stručnu kvalifikaciju, ispravu kojom se to dokazuje i podstaći će se konkurentnost na tržištu rada. Pomenutu spremnost na saradnju su podržali i iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava, čija je predstavnica Mirela Ramčilović kazala da tim NVO Mladi Romi na raspolaganju ima i njihovu pomoć pri izradi standarda zanimanja.

Dugogodišnje iskustvo u radu sa Romskom populacijom je predstavio i Klaus Mock, predstavnik njemačke organizacije HELP. On je naveo da i ova organizacija trenutno u okviru iste grant šeme, implemenira projekat kroz koji je Romima pružena prilika da učestvuju u nizu treninga i osposobljavanje za rad kod poslodavaca kroz plaćeno stažiranje. Rekao je da aktivnosti trebaju biti usmjerene ka olakšanje pristupa tržištu rada što se može postići kroz treninge i obuke za zanimanje, programe opismenjavanja i uvođenje medijatora odnosno saradnika u socijalnoj inkluziji za oblast zapošljavanja. Naglasio je da položaj Roma koji se bave sakupljanjem može biti poboljšan ukoliko se oni bolje pozicioniraju u hijerarhiji sakupljanja i reciklaže sekundarnih sirovina i ukoliko se povežu u formalno udruženje koje će im pružiti zaštitu prava.

Upravo u tom dijelu se nadovezala Ivana Mihajlović, predstavnica Unije slobodnih sindikata Crne Gore i kazala da upravo sindikat kao vid organizovanja daje potrebnu formalnost i mehanizme zaštite. Istakla je i značaj terenskog rada, informativnih sesija i sastanaka koji služe da se ciljnoj populaciji na što adekvatniji način približe njihova prava i mehanizmi zaštite istih. Istakla je da je ova tema i političko

pitanje koje treba biti razmatrano na lokalnom i nacionalnom nivou, i da itekako zavređuje pažnju institucija. Zaključak ovog dijela konferencije jeste da uslovi rada, društveni status, zdravstveno stanje radnika, sa jedne strane, i društvene potrebe, izražene u zapošljavanju, zaštiti životne sredine, energetske efikasnosti i nužnost reciklaže, kao uslova evropskih integracija, sa druge strane, opravdavaju inicijativu da se pristupi nalaženju boljih i humanijih rješenja u ovoj oblasti.

Treći panel je bio posvećen **značaju sakupljača sekundarnih sirovina u procesu upravljanja otpadom**. U ovom panelu govorili su Srđan Mugoša, Generalni direktor za klimatske promjene pri Ministarstvu turizma i održivog razvoja, Alexandra Aubertin, Osnivač Zero Waste Montenegro i Vladimir Bošković, pravni konsultant u organizaciji NVO Mladi Romi.

Predstavnik Ministarstva održivog razvoja i turizma je napomenuo da je sakupljanje sekundarnih sirovina tretirano kroz državne i lokalne planove upravljanja otpadom. Međutim ono što je upitno su same evidencije. Upravo u tom dijelu vidi mogućnost za saradnju sa civilnim sektorom u izradi kvalitetne evidencije sakupljača sekundarnih sirovina i procesa eliminisanja sive ekonomije i zloupotrebe prava sakupljača. Iz Ministarstva su pozvali Centar za stručno obrazovanje da ih uključe u proces formulisanja ciljeva obuka radi sveobuhvatnijeg pristupa, što može predstavljati formalan početak saradnje svih zainteresovanih aktera. Istakao je značaj Inicijative za racionalno upravljanje otpadom i njene primjene od strane zainteresovanih aktera.

Aleksandra Aubertin se nadovezala na pomenutu izjavu i još jednom naglasila značaj saradnje svih strana. Po njenom mišljenju reciklažni centar Livade ne treba sakupljače sekundarnih sirovina koji se organizuju da gleda kao konkurenciju, već ih trebaju integrisati u svoj sistem i podijeliti praktične savjete kako za unapređenje poslovanja, tako za udruživanje pri iznalaženju kanala za izvoz. Na taj način bi sakupljači pronašli svoje mjesto u lancu recikliranja sekundarnih sirovina i eliminisali bi se posrednici koji predstavljaju potencijalnu zloupotrebu situacije u kojoj se sakupljači trenutno nalaze.

Iz MORTa su dodali da Agencija za zaštitu životne sredine ima evidencije o formalnim sakupljačima sirovina, te da može biti saradnik u procesu evidentiranja lica koja se neformalno bave ovom djelatnošću.

Panel je zaključen izlaganjem pravnog konsultana Vladimira Boškovića koji je još jednom predočio potrebe ciljne grupe, značaj sigurnosti na radu, mogućnosti reciklaže sirovina kao i planove koji se odnose na sama reciklažna dvorišta udruživanje sakupljača. Istakao je da je to proces koji se prilagođava mogućnostima ciljne grupe i da kao takav mora imati podršku svih zainteresovanih strana, kako bi postao održiv i pružio mogućnost generisanja stabilnog prihoda na duže staze.